

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. j. Specierum intentionalium existentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

QVÆSTIO I.

De speciebus impressis vniuersim.

Specierū
miracula.

EXimium exultantis naturæ miraculum, sed ingens caligantis Philosophiæ argumentum, aspectabiles rerum inuisibiles formas, & decolores omnium colorum imagines volitare continuò in aëre sine motu, & sensibus imprimi sine sensu, Sapientum communis authoritas hæcenus credi voluit, & videri negavit. Sigilla videlicet obiectorum omnium ubique affirmamus esse, nec cernimus; non encausto impressa, sed aëre; non auro sculpta, sed lumine; non gemmis illusa, sed radiis. Simulacra & tabulas non Polycleteæ artis ingenio, sed opifice naturæ manu pictas in vacuo, signatas in oculo, confusas in puncto. Aequas rebus ipsis imagines, virtute pares, dissimiles mole, cognatas formâ, contrarias naturâ: oculorum oculos prædicem, sed visionem possunt facere, non sentire: speculorum animas dicam, sed ultra speculi cristallum præcipue vigent: alatos rerum nuncios memorem, sed latentes veniunt ad oculum, nec videntur. O picturam parabilem, & mirè variegatam sine fūco, sine coloribus, sine arte! ô formarum subtilium officinam! Nunc loquuntur auribus sine murmure, inde oculos excitant sine vi, mox in cerebro resident sine pondere, implent spatium sine mole. Ab iis igitur ad eò mirabilibus obiectorum sensibilium formis ordior tractationem de sensibus, qui sine specierum præsidio inertes & otiosi sunt; & primum quæro de illarum existentia: secundò de quidditate: tertio de proprietatibus: quartò de causis, per quas producuntur & conseruantur.

SECTIO I.

Specierum intentionalium existentia.

Nomen
specierū
quid signi-
ficet.

Nomine specierum impressarum intelligunt vulgò Philosophi qualitates reales ab obiectis productas, ut eorum loco concurrant ad cognitionem eorundem obiectorum. Sensibiles appellantur eo quod deseruiant sensibus; intentionales eo quod per eas tendat potentia in obiectum; impressæ eo quod obiecta illas imprimant potentiis; signa & imagines obiectorum, quòd per eas fiat cognitio. Est igitur species, de qua nunc agitur, simulachrum quoddam & imago representans obiectum, & ita illud obiecti sensui, ut illud obiectum extra se possit percipere.

Negarunt dari villas huiusmodi species famulas sensuum Seneca lib. 1. quæst. naturalium, Galenus, Plotinus, Porphyrius, Durandus, Gabriel, Ochamus, & plures recentiores. Contra quos

Assertio
affirmans.

Dicendum omninò est, admittendas esse in rebus species impressas, tum ad sensationem, tum ad intellectionem. Ita docet cum duce suo Aristotele vniuersa Schola Peripatetica.

Authori-
tas philo-
sophi.

Primo enim probari possunt species autoritate Philosophi, qui locis innumeris eas esse asserit, ut mirum sit dictum esse à Dandino lib. 2. de anima, digress. 3. omnes species esse novitias inventionis; sed illas tamen omninò asseruit Aristoteles lib. 2. de anima, textu 2. ubi ait sensum immutari debere à sensibili; idè quod non posse percipere seipsum. Textu 62. ait sensum cum antea obiecto esset diffi-

R.P. de Rhodes curs. Philosoph.

Amilis, fieri talem quale ipsum est. Textu 71. ait colores diffundi per medium, idè quod medium debere carere omni colore proprio. Textu 74. negat posse visionem fieri per vacuum, quia sensus debet pati aliquid ab obiecto per ipsum medium. Textu 121. ait sensum esse susceptivum formarum sine materia, sicut cæra recipit in se figuram annuli aurei, vel ferrei, non recipiendo naturam auri aut ferri. Idem repetit textu 138. & lib. de memoria & reminiscencia, cap. 2.

Secundò plures experientia ad eò clare probant dari species impressas, ut qui eas neget, ille sanè non sit satis oculatus.

BPrima, eaque notissima petitur ex reflexione illa, quæ fit in speculis, & aqua; nam in illis colores apparent & figuræ rerum obiectarum: videmus etiam in speculo res à tergo positas, & nos ipsos: hoc autem fieri non potest nisi à corporibus aliqua continuò species prodeant, quæ à speculo redeant ad oculum: ergo manifestum est dari species.

Specula.

Instabis tamen primò circa illam experientiam, quare in omnibus corporibus densis non fiat reflexio specierum, cum impediatur similiter ab illis corporibus ulterius progredi species?

p ima in-
stantia

Respondeo. Sicut pila ut reflectatur, exigit corpus durum reflectens; sic specierum talem esse naturam, ut reflecti nequeant nisi à corpore laevigato, neque aliam debere peti causam.

CInstabis secundò, quare per huiusmodi reflexionem obiectum non appareat ubi est, sed in speculo, imò post ipsum speculum; cum tamen species reflectatur in superficie speculi, debeatque repræsentare obiectum ubi est, & sicuti est?

Secunda
instantia

Respondeo rationem cur obiectum videatur in ipso speculo, non autem ubi est, esse quia natura specierum quæ reflectuntur, huiusmodi est, ut ostendant obiectum ibi ubi fit refractione specierum, vel reflexio; sic enim fit aliquando ut paries ex coloribus circumstantibus appareat interdum rubens aut viridis, eo quod species illius coloris reflexæ in pariete, in eo repræsentant colorem. Ratio autem cur obiectum non repræsentetur in superficie speculi, est quia species repræsentat obiectum cum ea distantia, quam habet: cum itaque obiectum distet à speculo, necesse est ut species illud non repræsentet in superficie ipsa speculi, sed ultra speculum. Hinc apparet, quare in aquis appareant ordine inuerso culmina turrium; quia cum species repræsentent distantiam vel propinquitatem obiecti, & culmina magis distent ab aquis quàm fundamenta, hinc fit ut fundamenta propinquiora etiam aquis appareant, culmina verò remotiora; quod est apparere ordine inuerso. Idem evenit quando quis ponit speculum supra caput, & se in illo intuetur; apparet enim ordine inuerso, & caput capiti inhærens, quia tunc caput minùs à speculo distat quàm pedes, idè necesse est ut caput appareat iuxta ipsum speculum, pedes verò distantes: contrarium accideret si speculum ad pedes ponatur.

Sed quare, inquires, si speculum anhelitū maculetur, obiecta repræsentantur in superficie ipsa speculi?

Respondeo rationem esse, quia quò speculum minùs est tersum & purum, tantò debilius species multiplicat, ex quibus rei distantia minùs percipitur.

Instabis tertio, quare in speculo dexter oculus apparet sinister, & e contra. Respondeo, quia sicut cum duo se invicem aspiciunt, latus dextrum vnius recta linea respicit sinistram alterius latus, & e contra; sic parti dextræ ipsius speculi correspondet

Tertia in-
stantia

pp 3 sinistra

sinistra respicientis, unde species oculi dextri reflectuntur in parte sinistra, & species oculi sinistri reflectuntur in parte dextra; ideoque dexter oculus apparet sinister, & sinister apparet dexter, quia apparet in parte à qua reflectitur; reflectitur autem in parte sinistra; sicut quando duo simul ambulant, si eadem redeant via, qui prius est sinister, postea fit dexter, & contra. Quod si per miraculum essent illi duo in duobus locis, & lineâ rectâ versus seipsos ambularent, qui esset vna in parte dexter, in alia esset sinister. Hoc autem quod fieret per veram existentiam eiusdem corporis in duobus locis, fit per apparentem in speculo.

Quarta instantia. Instabis quartò, quare non videtur plumbum aut calybs, quo crystallus retro est obducta; videatur autem charta, vel manus, si eo loco ponatur vbi est plumbum.

Respondeo rationem esse, quia calybi iuncto crystallus dat opacitatem, ob quam fit speculum; unde fit vnum cum crystallo, vt videatur cum illa per modum vnius.

Quinta instantia. Instabis quintò, quare si fractum sit speculum in plures partes, apparet multiplex obiectum: si autem in speculo integro charta, vel aliquid aliud ponatur in medio, quod impediat continuationem specierum, obiectum tamen non apparet nisi semel. Imò si duo ponantur specula coniuncta super mensam perfecte planam, videbitur vna faciei pars in vno speculo, altera pars in altero.

Respondeo rationem, cur in diuersis partibus speculi fracti multiplex appareat obiectum, esse, quia species discontinuantur propter diuersam collocationem speculorum, ita vt vna pars non sit in eadem linea recta ante obiectum cum altera parte; tunc enim fiunt reuerberationes adequatè diuersæ. Et hæc de prima illa experientia speculorum, ex qua manifestè probantur species visibiles.

Tubus Barauicus. Secunda experientia petitur à perspicillis & tubo Barauico, quibus augetur vel minuitur visio pro qualitate potentie videntis, & iuxta figuram perspicillorum; non enim variaretur eo modo visio si per illa perspicilla nulla traiceretur species. Cur enim ex parte vna tubi obiecta remotissima videntur vicina & magna, ex altera verbò parte obiecta vicina videntur remota & parua. Huc etiam faciunt omnes fallaciæ visus, de quibus inferius dicitur: cur v. g. remus in aqua fractus appareat, si nulla sit in aquis specierum refractione.

Conclauis clausum. Tertia experientia est. Conclauis ita sit clausum vt nullum omnino admittat lumen præter orbiculare foramen in fenestra, cui foramini vitrum opponatur circulare, crassius in medio quam in ambitu, quales sunt vulgares dioptræ, quæ ad res augendas conficiuntur; tum charta candida intus obiciatur vitro eâ distantia, quâ radij solares nati sunt in vnum locum coite; videbuntur in ea charta omnia depicta quæ foris sunt, sed parua & inuersa, vt dicitur alibi: quæ omnia fieri sine speciebus nullo modo possent.

Nummus argenteus in vas. Quarta experientia est. Argenteus nummus ponatur intra vas plenum aquâ, tunc videbitur nummus ad certam distantiam; si vas non sit plenum aquâ, non videbitur. Vbi manifestum est dari species. Similiter etiam cum diuaticis oculis intuemur lucernam, gemina flamma conspicitur; quod non fieri si nulla sit species. Quare item obiectum si remotum sit, non videtur, nisi quia species non potest mittere ad oculum: cur obiectum non videtur interiecto corpore opaco?

A Quinta, & omnium certissima, est memoria rerum præteritarum & absentium, ad quam necesse omnino est admittere species relictas in intellectu & phantasia, vt conuincam agens de speciebus interni sensus & intellectus. Nunc in genere satis est demonstrasse generatim species.

Tertio enim à priori ratio est, quia omnis potentia de se incompleta & indifferens ad productionem alicuius, debet ab aliquo completi & determinari ad illius effectus productionem: potentia cognoscens est incompleta & indifferens ad cognitionem: ergo debet necessarîo ad illam completi & determinari; non potest determinari & completi ab obiecto, quod sæpe absens est, aut remotum: ergo debet completi & determinari per vicariam eius speciem. Probatur prima pars minoris de complemento potentie. Necessariò potentia cognoscitiva est incompleta ad omnem effectum, quem non continet formaliter, nec eminenter, nec virtualiter: potentia cognoscens nullo ex illis modis continet cognitionem, quæ formalis est assimilatio cum obiecto; quod enim continet assimilationem potentie cum obiecto, continet obiectum in esse cognoscibilis: potentia cognoscens non continet formaliter obiectum in esse cognoscibilis, vt patet, neque virtualiter, cum non sit instrumentum obiecti; nec eminenter, quia quod continet aliud in ratione cognoscibilis, continet illud in ratione entis: ergo potentia incompleta est ad cognitionem.

C Probatur secunda pars minoris de indeterminatione potentie. Illa potentia est indifferens ad plures actus, quæ de se apta est ad producendum vnum vel alium: potentia cognoscitiva de se apta est vt cognoscat vnum vel aliud; imaginatio v. g. vt cogitet hominem vel brutum: ergo potentia cognoscitiva est indifferens ad diuersas cognitiones. Vnde v. g. Regem, quem non vidi prius; tunc clausis oculis efformo in mente illius notitiam, quam ante primam visionem formare nullo modo potui: ergo recepi aliquid ab obiecto viso; si enim nihil recepi, non magis formare possum hanc notitiam, quam ante visionem.

D Obicitur primò. Si dantur species productæ ab obiectis, debent illæ diffundi in orbem per totam sphaeram actiuitatis obiecti; hoc autem falsum est, alioqui deberent obiecta videri etiam si non sint directè oculis opposita. Deinde deberent videri obiecta gemina, cum in singulis oculis diuersæ sint species. Denique illæ species vt repræsentent obiecta, debent esse similes obiectis: sunt autem omnino dissimiles, & naturâ & figurâ, nec apparet cuiusmodi esse possit illa similitudo huius imaginis cum obiecto.

E Respondeo, nunquam species visibiles produci nisi per lineam rectam, ideoque obiectum extra illam lineam nunquam videtur. Verum ergo est quod diffunduntur species in orbem, modo semper producantur in recta linea. Neque verum est quod videri debeant obiecta gemina, tamen geminis videantur oculis; tunc enim obiectum vt vnum videtur, quando basis pyramidis visualis est vnica; tunc autem videtur vt duplex, quando basis pyramidis visualis non est vna; quando enim vnus oculi pupilla manu premitur, duæ sunt bases pyramidis, vt suo loco dicam. Denique species eodem modo sunt similes obiectis, quo voces sunt similes rebus quas significant; non enim similes sunt in essendo, sed in repræsentando. Tunc aliquid est alteri simile in essendo, quando eiusdem est speciei cum illo. Tunc est simile in repræsentando.

Quæst. I. Sect. II. de Specieb. intentional. 451

do, quomodo est signum illius, idest facit venire in cognitionem illius. Potest autem aliquid esse similitudo alterius, etiam si sit illi dissimile.

Secunda obiectio.

Obiicitur secundò. Propterea obiectum non habet vim representandi seipsum formaliter sine media specie, quia est nimis materiale: ergo neque obiectum potest ipsam speciem producere, quæ minus est materialis, quàm obiectum.

Respondeo speciem esse minus materiale quàm obiectum, quia est subtilior & tenuior obiecto, sed illa est nihilominus semper minus nobilis quàm obiectum. Ratio autem cur obiectum non possit representare seipsum formaliter est sepe illius distantia, & nimia etiam materialitas; plura enim requiruntur ad producendam speciem expressam, quàm ad producendam speciem impressam.

Tertia obiectio.

Obiicitur tertio. Si species est imago ipsius obiecti, debet prius cognosci, quàm obiectum cognoscatur per eam, quia propter quod vnumquodque tale, & illud magis; neque per aliquid ignotum possumus duci ad cognoscendum aliquid etiam ignotum. Sed species non cognoscuntur ante cognitionem obiecti: ergo species non est imago ipsius obiecti. Accedunt alia plura quæ spectant ad naturam specierum; quomodo infinites producantur & corrumpantur in oculo quoties aperitur aut clauditur; quomodo contrariorum obiectorum species sint in oculo sine vlla permixtione; quomodo accidentia solo numero possint esse simul in eodem subiecto.

Respondeo negando speciem debere cognosci antequam cognoscatur obiectum; nam aliud est signum instrumentale, quod prius cognoscitur quàm ducat in cognitionem alterius, vt imago Cæsarit, quæ prius cognosci debet, quàm Cæsarem representet. Aliud est signum formale, quod prius debet cognosci quàm ducat in cognitionem ipsius obiecti; sed idè dicitur signum, quod ex parte obiecti concurrat effectiue ad cognitionem illius. Verum enim est, quod extra istas species nullum aliud sit in rerum natura signum formale; rationes enim allatæ demonstrant illas dari. Reliqua quæ obiiciuntur, pertinent ad ea quæ de specierum natura & causis dicenda sunt.

SECTIO II.

Specierum intentionalium vera quidditas.

Robata existentia specierum, sequitur vt dicatur quid illæ sint: quidditas autem illa continet sine dubio verum illius genus, propriam differentiam, & obiectum: quæ tria priusquam explicem.

Species sunt accidentia.

Certum sit primò, species istas vera esse accidentia, non autem substantias; species enim omnes sensibiles producuntur ab accidentibus: deinde penetrari deberent cum oculo & cum aëre, si essent corpora. Species etiam sensus interni, siue (vt vocant) phantasmata, penetrari deberent cum ipso cerebro, quod sanè non posset capere illa omnia, præsertim in hominibus etuditis, quorum scientia onus esset gravissimum. Imò species intelligibiles si essent substantiæ, de nouo deberent creari. Quoties ergo dicitur potentia informata speciebus vniri, & fieri obiectum ipsum intelligibile, significatur vnio accidentalis, & informatio similitudinis obiecti. Dicuntur etiam species esse qualitates intentionales, quod per eas mouentur sensus, & intellectus, vt rebus intendunt sentiendi & intelligendo.

Eorum definitio.

Certum est secundò, speciem rectè definiti, Est similitudo virtualis obiecti, determinans & complens

A potenti am cognoscentem, & cum ipsa formalem obiecti similitudinem ex parte ipsius obiecti. In qua definitione tria sunt difficilia. Primò, quomodo species sit virtualis similitudo ipsius obiecti: secundò, quomodo sit principium partiæ cognitionis: tertio, quomodo per eam cognoscatur sensibile proprium, & sensibile commune.

S. I.

An, & quomodo species sit vera obiecti similitudo.

Dico primò, speciem impressam non esse similitudinem realem, aut etiam formalem obiecti cogniti; sed esse similitudinem duntaxat virtualem, & effectiuam.

Ratio est, quia duplex in genere similitudo distingui debet; alia est realis, alia intentionalis. Similitudo realis est vnitatis duorum in aliquare, atque adeò, quò maior est vnitatis, eò maior est similitudo. Est autem maior in essentia, quàm in aliquo accidente. In essentia perfectam habent & planè numericam vnitatem tres personæ diuinæ; specificam similitudinem habent duo homines, accidentalem duo alba. Similitudo intentionalis ea est, quæ facit obiectum præsens potentia cognoscenti, ideoque vocatur representatio. Vnde video posse aliquid quatuor modis similitudinem esse alterius.

Similitudo duplex.

Primò ita vt participet eius essentiam; albedo v. g. similitudo est alterius albedinis. Volunt autem aliqui cum Durando & Vallesio, species impressas comodo esse similitudines obiectorum, speciem videlicet albedinis esse albedinem; quod manifestè falsum est, nam in intellectu Angeli, vbi sunt species, essent stabula infinita bouum & pecorum. Imò album & nigrum esse non possunt in eodem subiecto, & tamen species eorum simul sunt, tum in aëre, tum in oculo. Secundò potest aliquid ita esse alterius similitudo, vt non sit quidem eiusdem cum illo nature, sed sit quoddam idolum & imago illius, in qua prius cognita cognoscatur aliud; vt imago Cæsarit est realis imago illius, quin licet eandem non habeat essentiam, similia tamen habet lineamenta: vnde fit, vt prius illa debeat cognosci, quàm ducat in cognitionem Cæsarit. Speciem impressam esse hoc modo imaginem obiecti, videntur velle illi omnes, qui aiunt species in speculo videri, non autem obiecta. Sed experientiæ sanè constat, cognosci sepe obiecta non cognitis speciebus: verum autem videantur etiam aliquando species, infra videro.

Similitudo secundum essentiam.

Similitudo figuræ.

Tertio potest aliquid esse alterius similitudo formalis intentionalis, quæ scilicet non prius cognoscitur, sed seipsa facit obiectum cognosci; quæ proprie cognitio est, & dicitur species expressa. Hoc modo species impressa non est similitudo, cum non sit actualis cognitio, alioqui semper intellectus omnia cognosceret actu, quorum habet species. Quarto aliquid appellatur virtualis similitudo, quæ formalem similitudinem efficienter producit: quo solum ultimo modo species impressa esse potest imago, quia producit imaginem formalem, seu cognitionem obiecti, complendo & determinando potentiam vt illam producat.

Obiicitur primò. Si species impressa est imago obiecti, quia producit effectiue cognitionem, potentia etiam ipsa, quæ concurret effectiue ad productionem cognitionis, erit etiam imago virtualis ipsius obiecti; quod tamen nullus adhuc Philosophus dixit.

Prima obiectio.